

Dvárim - Búcsú

Dvárim hetiszakasz tartalma דברים

Heti szakaszunk – Dvárim (**5Mózes 1:1–3:22.**) – Mózes ötödik könyvének első szakasza, melyben az elbúcsúzó népvezér visszapillantó tükröt tart a nép elé, felemlíti az elmúlt negyven évben történeteket, és figyelmezteti a népet a Tóra és parancsolatai betartásának fontosságára. Ez a szakasz mindig a Tisá Beáv előtti szombaton kerül felolvasására, amit Sábát Cházonnak hívnak, a felolvasott Háftára révén, ami Cházon Jesájáhu (Jesájá Viziója).

Svát hónap első napján (elhunyta előtt 37 nappal) Mózes Izrael egybegyűlt gyermekei előtt belefog a Tóra ismétlésébe. Áttekinti az Egyiptomból a Szinájra való kivonulástól az Ígéret Földjére való megérkezésig eltelt 40 év történéseit és mindazokat a törvényeket, amelyeket az Örökkévalótól ez idő alatt kaptak. Emellett megfeddi a népet gyarlóságai és méltánytalanságaik miatt. – **5Mózes 1:1–8.**

Mózes felidézi, hogy bírakat és elöljárókat nevezett ki, könnyítve a maga számára a terhet, amelyet az igazságszolgáltatás és Isten törvényeinek tanítása jelentett. Felidézi a hosszú utat a Szinájtól a hatalmas és félelmetes sivatagon át. Visszaemlékezik a kémek kiküldésére és arra, ahogyan a nép ezt követően elutasította az Ígéret Földjére való bevonulást, illetve, hogy az Örökkévaló ennek nyomán úgy döntött, nem is mehetnek be az Országba addig, amíg a Kivonulás teljes nemzedéke ki nem hal. „Reám is megneheztelt az

Örökkévaló miattatok, mondván: Te sem fogsz oda bemenni.” – **5Mózes 1:9–46.**

Mózes néhány újabb keletű eseményt is felelevenít: azt, hogy Széir, Moáb és Ámon népe nem volt hajlandó megengedni, hogy az izraeliták átvonuljanak a területeiken; a csatákat Szichón és Og emorita királyai ellen, majd ezek területeinek benépesítését Reuvén, Gád és Menáse egy része által. – **5Mózes 2:1–3:20.**

Mózes felidézi saját szavait, amelyet utódjának, Józsuának adott útravalóul arra az időre, amikor majd a nép élén bevonul az Országba, és hódító csatákat vív: „Ne féljetek tőlük, mert az Örökkévaló, a ti Istenetek az, aki harcol érettek.” – **5Mózes 3:21–22.**

שבת שלום

Haim Saul Glitzenstein rabbi: Emlékezünk és nem felejtünk

A hetiszakaszunk a **Dvárim**, mely mindig a **Tisá Beáv** előtti szombaton kerül felolvasására. Ezt a szombatot **Sábát Cházonnak** hívnak, a felolvasott **Háftára** révén, ami „**Cházon Jesájáhu ben Ámotz**” szavakkal kezdődik. (**Jesájá Viziója**). **TisabeÁv** kor emlékezünk a szentély közel **2000 évvel** ezelőtti lerombolására, gyászolunk, böjtölünk, és más szokásokat csinálunk.

De miért is kell emlékezni? A világ azt sem érti miért tartjuk meg a holokauszt emléknapiját, pedig az csak **80** éve volt. Több mint **1900** éve emlékezünk a szentély lerombolására és tartjuk meg az emléknapot, amely naptárunk legszomorúbb napja lett. **Miért? Miért nem hagyjuk, hogy ami elmúlt, az legyen csak a múlt?** Ez már történelem, ami történt, megtörtént. **Miért kell keresni és feleleveníteni a régmúlt fájdalmát?**

Azt mesélik, hogy **Napóleon** amikor a párizsi gettóban járt, meghallotta a zsinagógából kiszűrődő sírást és jajveszékelést. Megkérdezte mi a hangok forrása. Mondták neki, hogy a zsidók siratják a lerombolt szentélyt. Mikor történt ez? Kérdezte **Napóleon**. Amikor megmondták neki, hogy **1700 éve**, akkor elismerően mondta **Napóleon**: „**Amelyik népnek múltja van, annak mindig lesz jövője is!**” A zsidóknak sosem volt történelme. Nekünk emlékeink vannak. A történelmet könyvekbe, múzeumokba és antikváriumokba lehet tenni porosodni, de az emlékezet él. Az emlékezés a jövőnk záloga.

Még a romok közt sem felejtettünk. Az első szentélyt a babiloniak rombolták le. Amikor rabszolgának elhurcoltak akkor is csak **Ciont** sirattuk. Nem az ingó és ingatlan vagyonunkat, az üzleteinket, házainkat, csakis **Ciont** és Jeruzsálemet. „**Ha elfelejteném Jeruzsálemet, elveszíteném a jobb kezeimet.**” A szent városért sírtunk és a rabszolgaságban is az építésre gondoltunk, és a romok közt is abban reménykedtünk, hogy egyszer visszatérünk a földünkre.

És mivel megtagadtuk a felejtést, vissza is tértünk. Mivel nem fogadtuk el, hogy a történelem vagy a sors vagy a **gálut** leírjon minket, építeni tudtunk büszke zsidó közösségeket szerte a világon. Azok, akik minket legyőztek már régen eltűntek az idő sodrásában. **Babiloniak** nem léteznek már és az a nép, mely ma Rómában él, nem az a **Római**, akik lerombolták a második szentélyt. **Babilon** és **Róma** már csak történelem, míg mi itt vagyunk, mindig újra teremtdünk az emlékeinknek köszönhetően, és amíg világ a világ igaz lesz a mondás: **Ám Izrael cháj! A zsidó nép él.**

Egy **holokauszti történetben** egy ember és az unokaöccse még a koncentrációs táborban is **Gemará** tanult. Egy olyan kis részletet tanulmányoztak, mely ironikus módon éppen a gyásszal foglalkozik. Amikor az öreg az unokaöccse szeme láttára haldoklott utoljára még megígértette vele, hogy ha túléli, akkor befejezi ennek a résznek a tanulását. Ez volt az utolsó gondolata emberi életében, hogy a fiú folytassa a **Gemara** tanulását. **Mi volt ez akkor, a halál küszöbén- örület vagy bölcsesség, amely a létezésünk és fennmaradásunk nagy titka?**

Csakis, ha megtagadjuk a felejtést és megtartjuk **TisabeÁv** napját, akkor remélhetjük, hogy újra épül a **Szentély**. Ahogy a **Gemara** ígéri: „**aki siratja Jeruzsálemet, az láthatja majd örömét**” A népünk visszatérhet **Cionba**, ha a szívében őrzi a reményt az újjászületésről, és nem engedi meg magának a felejtést. Meg kell tartanunk a gyásznapot. Hagyjuk a televíziót és az éttermeket, üljünk alacsony székre és gyászoljunk mindannyian! De, ami még ennél is fontosabb, emlékezzünk!

Adja **Isten**, hogy még életünkben mihamarabb eljőjön az idő, amikor a **Teremtő** felépíti a **harmadik Szentélyt**, ami mindörökké állni fog.

Rabbi Jonatan Sacks: Próféták és a nyereség

Az egész vallási irodalomban kevés olyan lenyűgöző rész található, mint az **Ézsaiás könyvének első fejezete**, a nagy „látomás” (vagy „chazon”), amelyről a zsidó év legszomorúbb napja, a **Tisha B'Av** előtti szombat a nevét kapta. Ez több, mint nagyszerű irodalom. Kifejezi az egyik nagy prófétai igazságot, miszerint egy társadalom nem virágozhat őszinteség és igazságosság nélkül. Ez nem is lehetne relevánsabb a mi korunkban.

A **Talmud (Shabbat 31a)** szerint, amikor elhagyjuk ezt az életet és megérkezünk a **Jövő Világ kapujához**, az első kérdés, amit fel fognak tenni nekünk, nem egy hagyományos vallási kérdés lesz („**Szántál időt a Tóra tanulmányozására?**”). Ez a kérdés később fog felmerülni, de az első kérdés állítólag a következő lesz: „**Őszintén [b'emunah] jártál-e el az üzleti életben?**” Régebben azon tűnődtem, hogy a rabbik hogyan lehetnek ennyire biztosak ebben. Hiszen a halál „**az ismeretlen ország, ahonnan senki sem tér vissza**”. Úgy tűnik számomra, hogy a válasz az **Ézsaiás könyvében** található következő szakaszban rejlik:

„**Nézzétek, hogyan lett a hűséges város paráznává! Egyszer igazságosság töltötte be, az igazságosság lakozott benne – most pedig gyilkosok! Ezüstötök salakká vált, választott borotokat vízzel hígítják. Uraim lázadók, tolvajok társai; mindannyian szeretik a kenőpénzt és ajándékokat hajszolnak. Nem védik az árvák ügyét; az özvegyek ügye nem kerül eléjük**”. (**Ézsaiás 1:21-23**)

Jeruzsálem sorsát nem a hagyományos vallási kudarc pecsételte meg, hanem az emberek őszintétlensége. Csalárd üzleti gyakorlatokat folytattak, amelyek rendkívül jövedelmezőek és nehezen felderíthetőek voltak, például ezüstöt keverték alacsonyabb értékű fémekkel, és hígították a bort. Az emberek a profit maximalizálásával voltak elfoglalva, és nem érdekelték őket azok, akik emiatt szenvedtek. A politikai rendszer is korrupttá vált. A politikusok hivatali pozíciójukat és befolyásukat személyes előnyökre használták fel. Az emberek tudtak erről, vagy legalábbis gyanították – **Ézsaiás** nem állítja, hogy olyasmit mond az embereknek, amit még nem tudnak; nem számít arra, hogy meglepi hallgatóit. Az a tény, hogy az emberek már nem vártak jobbat vezetőiktől, önmagában is a morális hanyatlás jele volt.

Ez, mondja Ézsaiás, a valódi veszély: hogy a széles körű becstelenség és korrupció aláássa a társadalom morálját, cinikussá teszi az embereket, szakadékot hoz létre a gazdagok és hatalmasok, valamint a szegények és hatalmatlanok között, aláássa a társadalom szerkezetét, és arra készteti az embereket, hogy elgondolkodjanak azon, miért kellene áldozatot hozniuk a közjóért, ha mindenki más a személyes előnyökre törekszik.

Egy ilyen állapotban lévő nemzet beteg és kezdődő hanyatlásban van. Amit **Ézsaiás látott és mondott**, az az volt, hogy néha a (szervezett) vallás nem a megoldás, hanem maga is része a problémának. Mindig is csábító volt, még a **monoteista nemzetek** számára is, hogy mágikus gondolkodásba csúszzanak: hogy bűneinket vagy a társadalom bűneit gyakori templomba járással, áldozatok bemutatásával és feltűnő jámborság fitogtatásával vezekelhettük.

Ézsaiás szerint kevés dolog dühíti **Istent** ennél jobban:

Rabbi Jonatan Sacks: Próféták és a nyereség

„Mi nekem a sok áldozatotok?” – mondja az Örökkévaló... „Amikor eljöttök előlem, ki kérte ezt tőletek, hogy tapossátok a bíróságomat? Ne hozzatok többé értelmetlen áldozatokat! A tömjéned utálatos számomra... Nem tudom elviselni gonosz gyülekezeteidet. Újholdi ünnepeidet és kijelölt ünnepeidet lelkem gyűlöli. Terhet jelentenek számomra, fáradt vagyok elviselni őket. Amikor imádkozva ki-nyújtjátok kezeiteket, elrejttem előletek a szememet; még ha sok imát is mondtok, nem hallgatok rátok.” (**Ézsaiás 1:11-15**)

A korrupt emberek nemcsak azt hiszik, hogy becsaphatják embertársaikat, hanem azt is, hogy Istent is becsaphatják. Amikor az üzleti életben, a pénzügyekben, a kereskedelemben és a politikában a morális normák kezdik felbomlani, egyfajta kollektív örület keríti hatalmába az embereket – a **bölcsek azt mondták, hogy adam bahul al mamono**, ami nagyjából azt jelenti, hogy „**a pénz örült dolgokra készítet minket**” –, és az emberek elhiszik, hogy varázslatos életet élnek, hogy a szerencse velük van, hogy nem fognak kudarcot vallani, és nem fogják őket lebuktatni. Még azt is elhiszik, hogy megvesztegethetik Istent, hogy elfordítsa a fejét. Végül minden összeomlik, és azok szenvednek a legjobban, akik a legkevésbé érdemlik meg.

Ézsaiás prófétai megállapítást tesz, de ez a mai gazdaságra és politikára is vonatkozik, és világi kifejezésekkel is megfogalmazható. A piacgazdaság erkölcsi vállalkozás, és annak is kell lennie. Enélkül végül kudarcot vall.

A **szabadkereskedelem prófétája, Adam Smith** felületes olvasói között régen az a hit volt elterjedt, hogy a piacgazdaság egyáltalán nem függ az erkölctől:

„**Nem a hentes, a sörfőző vagy a pék jóindulatától várjuk a vacsoránkat, hanem attól, hogy ők a saját érdekeiket tartják szem előtt.**”

A rendszer zsenialitása abban rejlett, hogy az önérdeket a közjóvá alakította át azzal, amit **Smith** szinte misztikusan „**láthatatlan kéznek**” nevezett. Az erkölcs nem volt része a rendszernek. Nem volt rá szükség.

Ez **Smith félreértelmezése volt**, aki a morált nagyon komolyan vette. De ez a közgazdaságtan félreértelmezése is volt. Ezt két évszázaddal később tisztázta a játékelméletben a „fogoly dilemmája” néven ismert paradoxon. Anélkül, hogy túl részletekbe mennénk, a fogoly dilemmája olyan helyzetet vázolt fel, amelyben két embert letartóztatnak és külön-külön kihallgatnak. Választhatnak, hogy hallgatnak, vallomást tesznek, vagy a másikat vádolják.

Döntésük kimenetele attól függ, hogy a másik mit tesz, de ezt előre nem lehet tudni. Bebizonyítható, hogy ha mindkét személy a saját érdeke szerint cselekszik, akkor mindkettőjük számára kedvezőtlen eredmény születik. Ez látszólag cáfolja a piacgazdaság alapvető előfeltevését, miszerint az önérdék követése a közjót szolgálja.

Rabbi Jonatan Sacks: Próféták és a nyereség

A fogoly dilemmájának negatív kimenetele csak akkor kerülhető el, ha a két személy többször is ugyanabban a helyzetben találja magát. Végül rájönnek, hogy egymásnak és maguknak is ártanak. Megtanulnak együttműködni, amit csak akkor tudnak megtenni, ha bíznak egymásban, és ezt csak akkor teszik meg, ha a másik őszintén és tisztességesen viselkedve kiérdekelte ezt a bizalmat.

Más szavakkal, a piacgazdaság olyan erkölcsi erényeken alapul, amelyeket nem maga a piac teremtet, és amelyeket a piac maga is alááshat. Mert ha a piac a profitra törekszik, és ha mások kárára nyerhetünk, akkor a profitra törekvés először kétes gyakorlatokhoz vezet („**ezüstöd salakká vált, választott borod vízzel hígítva**”), majd a bizalom összeomlásához, végül pedig maga a piac összeomlásához.

Erre klasszikus példa a 2008-as pénzügyi válság után történt. A bankok egy évtizeden át kétes gyakorlatokat folytattak, nevezetesen **subprime jelzáloghiteleket** és kockázatok értékpapírosítottakat olyan összetett pénzügyi eszközökkel, amelyeket később még a bankárok maguk is elismertek, hogy nem értenek teljesen.

Warren Buffet 2002-es figyelmeztetése ellenére, miszerint a **subprime jelzáloghitelek „tömeges pénzügyi pusztítás eszközei”**, továbbra is engedélyezték őket. Az eredmény a válság volt. De ez nem volt az oka a válságot követő depressziónak/recessziónak. Az azért következett be, mert a bankok már nem bíztak egymásban. A hitelek már nem voltak szabadon elérhetők, és az egyik országban a másik után megtorpant a gazdaság.

A kulcsszó, amelyet mind **Ézsaiás**, mind a bölcsek használnak, az emunah, ami hűséget és bizalmat jelent. **Ézsaiás a Haftarában kétszer is használja a kirya ne'emanah kifejezést**, ami „**hűséges város**” jelent. Ezért mondják a bölcsek, hogy a mennyben megkérdezik tőlünk: „**B'emunah módon végezted-e a dolgod?**” – vagyis úgy, hogy bizalmat keltettél.

A piacgazdaság a bizalomra épül. Ennek hiányában, ha helyette szerződésekre, ügyvédekre, szabályozásokra és felügyeleti hatóságokra támaszkodunk, még több botrány, összeomlás és válság lesz, mivel azoknak a találmányoknak a szabályokat, mindig meghaladja azokét, akiknek a feladata azok alkalmazása. Az egyetlen biztonságos szabályozó hatóság a lelkiismeret, az **Isten** hangja az emberi szívben, amely megtiltja nekünk, hogy azt tegyük, amit tudjuk, hogy helytelen, de azt gondoljuk, hogy megúszhatjuk.

Ézsaiás figyelmeztetése ma ugyanolyan aktuális, mint **huszonhét évszázaddal** ezelőtt. Amikor hiányzik az erkölcs, és a gazdaságot és a politikát kizárólag az önérték vezérli, a bizalom megrendül, és a társadalom szerkezete szétesik. Így kezdődött minden nagyhatalom hanyatlása, és nincs kivétel. Hosszú távon a tapasztalatok azt mutatják, hogy bölcsebb a profétákat követni, mint a profitot.

TISÁ BŐ ÁV BÖJT KEZDETE SZOMBAT ESTE 20 ÓRA 16 PERC SZOMBAT DÉLUTÁNI IMA KEZDETE 20 ÓRA 30 PERC. BÖJT VÉGE 20 ÓRA 50 PERC VASÁRNAP ESTE IMA KEZDETE 19 ÓRA 45 PERC

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

LXI. RÉSZ

10. fejezet A kóser Tóra tekercs Az érvényesség feltételei

1. §. Kimondhatjuk tehát, hogy húsz olyan feltétel van, amelyek mindegyike külön-külön is érvénytelenítheti a **Tóra-tekercset**. Ha egy **tekercsben** ezek bármelyike kimutatható, a **tekercs** nem hordozza a **Tóra-tekercs** szentségét, hanem a gyermekek oktatására által használt Biblia könyvnek tekintendő. Nyilvános **Tóra-olvasásra** nem használható.

Ezek az érvénytelenítő feltételek a következők:

- a) a tekercset nem kóser állatból készített pergamenre írták;
- b) a tekercset kóser állatból készített pergamenre írták, de a bőr cserzése elmaradt;
- c) olyan pergamenre írták, amelyet nem Tóra-tekercs céljából cserzettek;
- d) a pergamennek arra az oldalára írták, amely nem megfelelő az írásra, azaz a gvilen a hús felőli oldalra, vagy a kláfon a szőr felőli oldalra;
- e) részben gvilre, részben pedig kláfra írták;
- f) duchszusztoszra írták;
- g) megvonalazatlan pergamenre írták;
- h) nem maradandó fekete tintával, hanem mással írták;
- i) valamilyen más [nem héber] nyelven írták;
- j) hitetlen írta, vagy mások, akik nem megfelelőek az írásra;
- k) az Örökkévaló neveit áhítat nélkül írták le;
- l) akár csak egyetlen betű is kimaradt;
- m) akár csak egyetlen betűt is hozzátettek;
- n) egy betű egy másikhoz ér;
- o) egy betű formája annyira eltorzult, hogy nem lehet elolvasni, vagy más betűnek olvasható. Ez akkor is érvényes, ha már eredetileg ilyen volt, és akkor is, ha szakadás, lyukadás vagy kopás miatt lett ilyen;
- p) fölösleges távolság van betűk között, ami miatt egy szó két szónak látszik, vagy túl kicsi a hely két szó között, ami miatt egy szónak látszanak;
- q) a [nyitott és zárt] szakaszok formáját megváltoztatták;
- r) az énekek formáját megváltoztatták;
- s) más szakaszokat írtak ének-formában;
- t) a pergameneket nem kóser állat ináival hanem mással varrták össze.

Minden más tényező csak a **micva** teljesítésének legkíváncsabb módjához szükséges, de nem abszolút követelmény.

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET 2025. AUGUSZTUS HAVI IMAREND

1.	péntek	19:59	7:00	19:00	7.
2.	szombat	DEVÁRIM SÁBÁT CHÁZON vége: 21:11 20:16-től böjt	8:00	20:30	8.
3.	vasárnap	TISÁ BÖÁV Böjtnap vége: 20:50	8:00	19:45	9.
4.	hétfő		7:00	19:00	10.
5.	kedd		7:00	19:00	11.
6.	szerda		7:00	19:00	12.
7.	csütörtök		7:00	19:00	13.
8.	péntek	19:49	7:00	19:00	14.
9.	szombat	VÁETCHÁNÁN SÁBÁT NÁCHÁMU vége: 20:58	8:00	19:45	15.
10.	vasárnap		8:00	19:00	16.
11.	hétfő		7:00	19:00	17.
12.	kedd		7:00	19:00	18.
13.	szerda		7:00	19:00	19.
14.	csütörtök		7:00	19:00	20.
15.	péntek	19:37	7:00	19:00	21.
16.	szombat	ÉKEV vége: 20:45	8:00	19:30	22.
17.	vasárnap		8:00	19:00	23.
18.	hétfő		7:00	19:00	24.
19.	kedd		7:00	19:00	25.
20.	szerda		8:00	19:00	26.
21.	csütörtök	JAJM KIPPUR KOTAJN	7:00	19:00	27.
22.	péntek	19:24	7:00	19:00	28.
23.	szombat	RÖÉ Újhold hirdetés vége: 20:31	8:00	19:15	29.
24.	vasárnap	Újhold 1.	8:00	19:00	30.
25.	hétfő	Újhold 2.	7:00	19:00	1.
26.	kedd	.	7:00	19:00	2.
27.	szerda		7:00	19:00	3.
28.	csütörtök		7:00	19:00	4.
29.	péntek	19:11	7:00	19:00	5.
30.	szombat	SOFTIM vége: 20:16	8:00	19:00	6.
31.	vasárnap		8:00	19:00	7.

Á

V

E
L
U
L

Ismeretlen zsidók nyomában CXXX. **Kalmár Henrik (Kohn Elkán)**

Kalmár Henrik, 1896-ig Kohn Elkán (Pozsony, 1870. március 25. – Pozsony, 1931. június 23.) szociáldemokrata agitátor, politikus, nyomdász, népbiztos.



Anyja Grünhut Júlia, apja Kohn József, vallása izraelita. **Szociáldemokrata agitátorként tevékenykedett**, ezért az **1880-as** évek második felében **kitoloncolták Budapestről**. Ezt követően részt vett a **pozsonyi munkásmozgalomban**, az **ottani SZDP-nek** lett titkára, valamint a *Westungarische Volksstimme* szerkesztője.

1898. április 16-án Budapesten, a Terézvárosban házasságot kötött Binder Antónia Rózával, Binder Pál és Magedin Teréz lányával. Az egyik tanú Bokányi Dezső volt.

1914. januárjában rövid időre **Wittich Pállal** együtt letartóztatták. **1914 májusában elhagyta Pozsonyt**, hogy átvegye Budapesten a párt német nyelvű központi lapjának, a *Volksstimmenek* a szerkesztését.

A **Károlyi Mihály-kormányban** a német nemzetiségi minisztérium államtitkári posztját töltötte be, a **Magyarországi Tanácsköztársaság** alatt a német ügyek népbiztosaként tevékenykedett. **1919. augusztus 15-én letartóztatták és a népbiztosperben életfogytiglan tartó fegyházbüntetésre ítélték.**

Kalmár végül 1922 tavaszán, a szovjet–magyar fogolycsere keretében szabadult, s még **Szovjet-Oroszországba** sem kellett távoznia, merthogy a **bécsi magyar emigráció és a pozsonyi szociáldemokrata közösség** minden követ megmozgatott, úgyhogy – mint **pozsonyi születésű csehszlovák állampolgárt** – a prágai kormány befogadta és engedélyezte hazatérését. **Élete utolsó évtizedét a szlovákiai német szociáldemokrácia építésével töltötte**, s a **pozsonyi képviselőtestületbe is beválasztották**. A gazdasági világválság általános hatásai, illetve a munkásmozgalom belső viszályai azonban felőrölték idegeit, s öngyilkosságba hajszolták. **Pozsony városa utcát nevezett el róla.**

Forrás: (wikipedia)

TISÁ BŐ ÁV BÖJT KEZDETE SZOMBAT ESTE 20 ÓRA 16 PERC SZOMBAT DÉLUTÁNI IMA KEZDETE 20 ÓRA 30 PERC. BÖJT VÉGE 20 ÓRA 50 PERC VASÁRNAP ESTE IMA KEZDETE 19 ÓRA 45 PERC

Bicske utolsó főrabbija

Bicske utolsó főrabbija Tusnádfürdőn született 1902-ben, mely gyöngyszem 2006-ban Bicske testvérvárosa lett. Az Amerikai Egyesült Államok Holokauszt Emlékmúzeum (U.S. Holocaust Memorial Museum) Zvi Frenkel jóvoltából kapta meg a képet. Az ő eredeti neve Imre volt, a Zvi utónevet később vette fel.



A képen Frenkel Ernő (bal sarokban), Frenkel Edit, a felesége (virágot tart), Weiss Margit (mellette áll, aki az új diplomás nagynénje), hátul Frenkel Imre adományozó nagymamája és Frenkel Ernő rabbi.

A magyar zsidóság elhurcolásának 80. évfordulója után találkoztam ezzel a holokauszt áldozatait rögzítő angol nyelvű oldallal. A keresőjébe azonnal beírtam Bicskét. A képen **Dr. Frenkel Ernő bicskei rabbi és családja látható, ünneplik fiúk, Frenkel Imre diplomázását.** A kép a **bicskei zsinagóga** mellett készült. Sorsszerű véletlen, hogy a képen álló bicskei rabbi Tusnádfürdőn született. Erdély, s mi több, a mai **Románia** legkisebb és talán legszebb gyöngyszemében, amiről a tájleírásairól méltán híres **Jókai Mór** is elragadtatással beszélt műveiben. **Frenkel Ernőt 29 éves korában, 1931-ben bízták meg a bicskei szolgálattal. 75 évvel később, 2006-ban - csodák csodájára - a Bicskei Önkéntes Tűzoltóság és a Tusnádfürdői Önkéntes Tűzoltóság** vezetésének és tagjainak, valamint a két település elöljáróinak köszönhetően **Tusnádfürdő és Bicske testvérvárosok** lettek.

Bicskén a magyar zsidóság elhurcolásának 80. évfordulóján kerül nyilvánosságra először, hogy a **bicskei zsidó hitközség legutolsó főrabbijának** szülővárosa festői szépségű testvérvárosunk.

„Imre (a későbbi Zvi Frenkel) Frenkel Ernő rabbi és Mandler Edit fia. Imre 1929. július 17-én született Szegeden. Húga Judit szintén Szegeden született 1930. január 23-án. Frenkel Ernő 1902-ben született az erdélyi Tusnádfürdőn. Tíz gyermek közül kilencedikként elvégezte általános iskolai tanulmányait, és Tusnádfürdőn, valamint Szilágyon járt Talmud Tórára. Miután családja 1916-ban Budapestre költözött, az Országos Rabbiképző Intézet gimnáziumában folytatta tanulmányait. Kitűnően végzett a középiskolában. A judaista tantárgyakban elért eredményei mellett matematika és fizika ismereteivel is kitűnt. Tanulmányait a Rabbiképző Intézetben folytatta, miközben egyszerre kelettörténet és sémi filológia szakán végzett a budapesti egyetemen, a két szakon kvóta nélkül vehetnek részt zsidó hallgatók. Ott csatlakozott a cionista szervezethez, a Maccabihoz is. Frenkel Ernőt 1927-ben avatták rabbivá, és az egyetemen PhD fokozatot (summa cum laude) kapott. 1926-ban a szegedi gyülekezet meghívta Dr. Frenkel rabbinak a világhírű főrabbihoz, Immanuel Löwhöz. A következő évben megismerkedett Edith Mandlerrel, akit nem sokkal ezután feleségül vett. (Megmaradt érdeklődése a fizika iránt is ...) A rabbinikus funkciói azonban szinte minden idejét lefoglalták.)

Mandlerrel, akit nem sokkal ezután feleségül vett. (Megmaradt érdeklődése a fizika iránt is ...) A rabbinikus funkciói azonban szinte minden idejét lefoglalták.) Mivel a szegedi gyülekezet gyülekezet határozottan asszimilációs és anticionista volt, dr. Frenkel az asszimilációs folyamat megfékezésén dolgozott, miközben bővítette a zsidó történelemről szóló ismereteket, erősítette a zsidó öntudatot, és tanított a cionizmusról.

Bicske utolsó főrabbija

Főleg fiatalokkal foglalkozott. Létrehozta a Szegedi Zsidó Fiatalok Önfelkészítő Csoportját, melynek ülésein hetente egyszer részt vett. A csoport tagjai színvonalas előadásokat tartottak, színházi előadásokat rendeztek. Egy könnyen össze- és szétszerelhető színpadért harcolt és nyert támogatást. A zsidótörvények bevezetése után ez a színpad volt az egyetlen, amely elérhető volt a zsidó színészek számára. Irányította a havilap megjelenését is, és megszervezte a Cserkészek a Zsidó Ifjúságért Zsidó fejezetét, amelyet Firbas igazgató, a szegedi cserkészek vezetőjének kifogása miatt vettek fel a cserkészszövetségbe. Ennek a cserkészcsoportnak a tagjai egyenruhában vettek részt a péntek esti istentiszteleten. Szombatonként külön istentiszteletet tartott a felnőttek számára. Immanuel Low rabbi kérésére átvette a főrabbi posztot, miután Low rabbi 1942-ben nyugdíjba vonult. A város kórházaiban is ellátta a zsidó betegeket és rabbinikus feladatokat látott el a Csillagbörtönben. A zsidó foglyok, köztük közönséges bűnözők és az ellenállási munkájuk miatt letartóztatott politikai foglyok számára. Feladata volt a zsidó foglyok leveleinek bírálata, de sikeresen engedélyt kapott arra, hogy a zsidó foglyok gyakrabban írjanak, kevesebb korlátozással. Minden szombaton meglátogatta ezeket a foglyokat, vallási istentiszteleteket vezetett, kóser ételt biztosított a foglyoknak, és harcolt börtönbüntetések lerövidítéséért. Miután zsidó férfiakat soroztak be kényszermunkára, segített a hadköteleseknek ruházattal, cipővel, élelemmel és gyógyszerrel ellátni. Még Tórát is adott azoknak a munkaszolgálatosoknak egy egységéért, akik Borba utaztak. Önként jelentkezett még a Munkaügyi Szolgálat dezertálással vádolt kivégzésénél is, mert azt vallotta, hogy a halálba menőknek szükségük van egy embertársra az utolsó pillanatokban. Hangosan idézte a hetvenkilencedik héber zsoltárt, melyben bosszút kért Isten szolgáinak véérért. 1944 márciusában Németország megtámadta Magyarországot, és megkezdte ott a végső megoldást. A szegedi zsidókat összeszedték, a Vasas futball stadionjába, majd a téglagyárba küldték a deportálásra. Azon a nyáron a hatalom arra kényszerítette Frenkelt, hogy a Szegedi Zsidó Hitközség vezetőségének elnöke legyen. Az első vonatot Auschwitzba, a következő két vonatot Ausztriába küldték. Az utóbbiak többsége túlélte. Frenkelnek természetesen nem volt előzetes ismerete arról, hogy a tehervagonok hova szállítják emberek tömegeit. Ő és legszűkebb családja életben maradt, mert a németek átszállították őket egy védett vonatra, és végül Svájcba vitték őket. Gyermekei, Imre (Zvi) és Judit 1945-ben kivándoroltak Izraelbe. Feleségével 1949-ben követte őket. Számos izraeli városban dolgozott oktatóként, majd nyugdíjba vonulása után barátjával, Nahari Mose-val cserkészcsoportot szerveztek Tel-Aviv szegény negyedében. Házakat építettek, bebútorozták, megszerezték a Tórát, minden szombaton együtt imádkoztak cserkészeivel, mert a parancsnokuk volt."

Találtam az Arcanumon egy 1941. augusztus 21-én írott levelet, amiben az **zsámbéki anyakönyvezés** teljes egészét **Bicskére** kéri helyezni. A szerinte visszas helyzetet az idézte elő, hogy a zsámbéki idős úr, aki a felekezeti anyakönyvvezetést végezte, megígérte, hogy mindent átad Bicskére a "Rabbiság Mint Anyakönyvvezető Kerületnek".

Ez még nem történt meg. Másrészt a bicskei zsidók születési és halotti anyakönyveit **1856 és 1886** között azért végezték **Zsámbékon**, mert akkor **Bicskén** nem volt **rabbi**. Ezt is szeretné visszakérni. (Hamarosan pótolom a kézzel írott, jól olvasható közel 83 éves bicskei emléket. Tulajdonosa a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, az Arcanum révén kérelmeztem a tartalom bemutatásának lehetővé tételét.)

Forrás: (bicske.blog)

**TISÁ BŐ ÁV BÖJT KEZDETE SZOMBAT ESTE 20 ÓRA 16 PERC SZOMBAT DÉLUTÁNI IMA KEZDETE 20 ÓRA 30 PERC.
BÖJT VÉGE 20 ÓRA 50 PERC VASÁRNAP ESTE IMA KEZDETE 19 ÓRA 45 PERC**

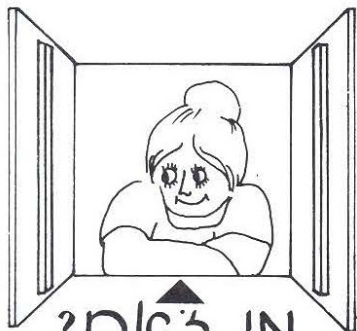
EMBERBARÁT HETILAP HAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Raj Tamás: Héber nyelvkönyv kezdőknek XVIII. rész

A LÉVI-CSALÁD

מפגש עם



מי זאת?

זאת גברת שרה לוי.
שרה לוי - אישה.
היא האישה של יצחק.
שרה לוי - אבא.
היא אבא של רחל.
היא אבא של אסתר.



מי זה?

זה אבאן יצחק לוי.
יצחק לוי - בעל.
הוא הבעל של שרה.
יצחק לוי - אבא.
הוא אבא של רחל.
הוא אבא של אסתר.

בעל férj

אבא apa

אמא anya



מי אלה?

אלה שרה ויצחק. אלה גברת ואבאן לוי.
יצחק ושרה בעל ואישה.
הם אבא ואבא של רחל ושל אסתר.
הם הורים של רחל ושל אסתר.

הורים szülők

RECEPT-TÁR

Hűsítő gazpacho leves fűszeres bagettel

A spanyolok egyik kedvenc hűsítő zöldséglevese, ami annyira egyszerű és ízgazdag, hogy tuti sokszor lesz menün ez a hideg paradicsomos leves. A fűszeres bagett mellé pedig tökéletes tunkolni vagy kruton helyett.

Hozzávalók: 2 fő

- 1 db bagett
- 1 csokor friss petrezselyem
- 1 csokor friss bazsalikom
- 3 ek olívaolaj
- 2 tk fokhagyma-granulátum
- só, bors
- 600 g paradicsom
- 1 db kígyóuborka
- 1 fej lila hagyma
- 2 gerezd fokhagyma
- 1 db zöld kaliforniai paprika
- 1 ek balzsamecet
- só, bors
- 1 mk római kömény

Elkészítés:



A gazpacho bagettel tálalva igazi főnyeremény! A bagettet nagyobb kockákra vágjuk, majd egy nagyobb tálba szórjuk az aprított petrezselyem és bazsalikom kíséretében. Meglocsoljuk olívaolajjal, mehet bele a fokhagyma-granulátum, só és bors, majd összeforgatjuk az alapanyagokat. Egy sütőpapírral bélelt tepsibe borítjuk, majd a 200 fokok sűtőben 7-8 perc alatt ropogósra, aranybarnára sűtjük.

A leveshez egy turmixgépbe halmozzuk a feldarabolt zöldségeket, ízesítjük a balzsamecettel és fűszerezzük, majd krémesre turmixoljuk. Ezután átsűrjük, hogy minél krémesebb legyen a végeredmény, és már tálalhatjuk is. Ha minél hidegebben szeretnénk fogyasztani, mehet fél órára a hűtőbe,

hogy aztán megmentsen minket a kánikulában, amikor semmit sem kívánunk, csak valami hűsítő levest. A tetejére pedig mehetnek a fűszeres bagettkockák és pár csepp olívaolaj.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

A POÉN 1. RÉSZÉ	▼	MILLI- RÖVIDEN	A CSODÁL- KOZÁS SZAVA	HONI A KÁLJUM ÉS A KÉN VEGYJELE	▲	A KÖRHÁZ JELE	ÉTELT OSZT A MENZÁN					
KERTI SZER- SZAM	▶	AFRIKAI SIVATAG										
RAKAMAZ HATÁRAI!	▶		KORHOL KÖZÉPEN ALL!									
TÖMI MAGÁBA AZ ÉTELT	▶			VEGRE ERTEMI!								
KÖLTŐI SÓHAJ	▶		FÁSULT- TÁ VALIK									
FORMAI	▶		KIVÁ- NATOS									
	▶				CSONT- DARAB!		MARÓAN GÜNYÖS	ENERGIA, RÖVIDEN	BÁNYA- VAGAT OLDALA	RÖNTGEN, RÖVIDEN	▶	FÉMBŐL KESZÜLT PORTEKA
AMPER, RÖVIDEN	▶				▲	TITKON ELEMEL						
FAMINTÁT KESZÍTŐ	▶					LENN		A POÉN 2. RÉSZÉ	HEGEDŐ TARTÓJA			N
KÖNYHA- KERTI NÖVÉNY	▶						FIZIKAI (MUNKA)					
LITER, RÖVIDEN	▶	NÉMÁN LERŐ!			A PINCÉRE LOPOZIK					ELLENBEN		
BORÍTÓ, TAKARÓ	▶	KÖNYV- TARTÓ			ÖBLÍTŐ- MÁRKA					LIGETI PIHENŐ- HELY		
	▶			KÖZÜTI JÁRMŰ				IZESÍTŐ BOGYÓ				
	▶			KAKAS DISZE				BIRÓI PALAST				
HELYBEN ALL!	▶		NEM EN- GEDÉLYEZ				A TÁRGY RAGJA		PÁSZTOR- ISTEN			
GOMB ELEJE!	▶		CSUNYÁN IR				TALÁL		IDŐN TÚLI			
FUTTÁBAN MEGFOG	▶					KÁTYUBA JUT					DIOPTRIA, RÖVIDEN	
FILMES DÚ	▶					SZÁNTÁS, RÉGISEN					ELTÖ- MÖÖK	
	▶				EME		VEGETÁL			A HÁZBA		
	▶				TAROKK- LAP		MŰTÉTET VÉGEZ			CSAK FÉLIG FENNI!		
ORIENS, RÖVIDEN	▶	MEGÜTŐ- GETÉS								KÉST ÉLEZ		
RÓMAI 50-ES	▶	FÁRÓL BOGOZ								ELZÁRT LEGELO		
KÉPZŐMŰ- VÉSZETI ALKOTÁS	▶						ERDES A HANGJA					
	▶						OVIT KÖVETI					
FELJE- LENTÉST KÖVET- HETI	▶			ZAMATOS				OLASZ ÉS OSZTRAK AUTÓJEL			RUHATÁR- BAN VANI!	
	▶			SZOMBAT, RÖVIDEN				FÉMVÉGI!			LEHET IKES ISI!	
AKOL EGYNEMŰ BETŰI	▶		OLTÓ- ANYAG						BALTI FŐVÁROS			
BOKSZOL	▶		MEGSZÓL- LÍTÁS						TORTA- MARADÉK!			
	▶					NYAK- MELEGÍTŐ						
	▶					DECI, RÖVIDEN		NŐ A TÉR- FOGATA				
	▶							BAR, RÖVIDEN				
TÖK BELSEJE!	○					SÜTVE INYENC- FALAT						

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DÖK, GYERTAGYÚJTÁS, IDÖSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2025. Aug. 01. – 2025. Aug. 08.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
01. péntek	7:00	19:00
02. szombat	8:00	20:30
03. vasárnap	8:00	20:00
04. hétfő	7:00	19:00
05. kedd	7:00	19:00
06. szerda	7:00	19:00
07. csütörtök	7:00	19:00
08. péntek	7:00	19:00

A 613 PARANC SOLAT

LIII.

Az ingyen őrző törvénye

„Ha valaki megőrzésre átad felesbarátjának pénzt vagy értéktárgyakat és ellopták azt...”

(2Mózes 22:6)

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
01. péntek	19:59	02. szombat	21:11
08. péntek	19:49	09. szombat	20:58

Poén sarok

- Miért jobb az Alzheimer kór, mint a Parkinson kór?
- ???
- Inkább felejtsem el kifizetni a sörömet, mint hogy kilötyögtessem!

Smulovics István úr tartott járzeit-ot nagynénje után. Reggeli ima befejeztével tikunon látta vendégül a jelenlévőket.

Vasárnap tartott járzeit-ot Streit Sándor elnök úr a család barátja Weinreb Antalné emlékére.

Kedden tartottunk járzeitot Streit Leoné emlékére aki 24 éve hagyta itt a földi létet a megemlékezésen részt vett két unokája Péter és Gábor. Ugyanezen a napon tartott járzeit-ot Goldberger és Kovács család Zsuzsanna asszony édesapja Kovács Bertalan emlékére, melyen részt vett Goldberger Dániel az eltávozott unokája is.

Szintén ezen a napon volt járzeitje Moti Perecnek aki zsinagógánk rendszeres látogatója, az édesanyja emlékére. Tekintettel arra, hogy nem volt jelen ezért az Elnök urat kérte meg a járzeit megtartására. Mindhárom emlékező rendkívül finom és bőséges tikunon látta vendégül a szép számban megjelent híveket.

Kilénk elnöke Streit Sándor felköszöntötte Gervai László urat születésnapja alkalmából, és ez alkalomból felhíták a Tórához. Mázál Tov!

EMBERBARÁT IDÖSEK KLUBJA

„IDÖSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt augusztus 06.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla